

ذخ عقیدتك

Aqiidaa Tee Qabadhu

من الكتاب والسنة الصحيحة

Qur'aanaa Fii Hadiisa Sahiiharraa

جمع وترتيب محمد جميل زينو

Waliqqabaa fii Tariiba

Muhammad Binu Jamiil Zeeynuu

ترجمه : أبو محمد جعفر
بن بيان البديسى

Hiikkaan :

Abuu Muhammad Al Baddeeysii (Jaafar Bayaan)

خذ عقدتك

من الكتاب والسنة الصحيحة

Aaqiidaa tee Qabadhu

Qur'aanaa fii Hadiisa Sahiiharraa

جمع وترتيب : محمد بن جمیل زینو

Waliqabaa fi Tartiiba:

Muhammad binu Jamiil Zeeynuu

ترجمه: أبو محمد جعفر بن بيان البدیسی

Hiikaan:

Abuu Muhammad Al baddeeyssi (Jaafar Bayaan)

2012/1433

Baafata

Mata duree	fuula
Seensa-----	4
Jecha Sheek Abdurahmaan-----	5-6
Arkaana Islaamaa-----	7
Arkaana Iimaanaa-----	8
Haqa Allaahaan gabarran irraa qabu-----	9-12
Qooda Towiidaa fii Faayidaa isaa-----	13-19
Sharxii Dalagaan qeebalamtuun-----	19-21
Shirkii Guddoo-----	21-26
Gosa Shirkii Gurguddoo-----	26-38
Shirkii Xiqqoo-----	38-40
Tawwasulaa fi shafaa'aa-----	40-48
Jihaadaa fi Rabbii jecha jaalachuu-----	49-52
Qur'aanaa fii Hadiisatti dalaguu-----	52-58
Sunnaa fi Bid'aa-----	58-61

Seensa

Maqaa Rabbiitiin eegala, Faaruun tan Rabbii Alamaati.

Kitaabni xiqqaan faayidaa guddaa qabu kun Afaan adda addaatiin hiikkame jira. Sanirraa Afaan Amaaraa, Inglizii (English), Afaan Faraansii (French), Urduu (afaan Hindii), bangal (afaan Indonoziyaa) fi kan biroo hedduudha.

Anis Afaan Oromootiin hiikee jira.

Rabbiin dogongora kiyya naaf haa dhiisu, dalagaa Jaalala Rabbii barbaadaaf dalagamte Rabbi haa godhu.

Dhummarratti kitaabni kun hiikkaadha, dogongora irraa qulqullaawaa miti. Namni dogongora kiyya argitan na beeysisaa akkan irraa baradhu.

Rabbiin warra haqaaf tumsu nu haa godhu.

Abuu Muhammad Jaafar Bayaan Al-Baddeeyssii

Ramadaana 27/1433 H

Haggayya, 15/ 2012

Email: jaffyb@yahoo.com

Blog: www.maddaislaamaa.blogspot.com

Skype: jafer.beyan

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين وبه نستعين على أمور الدنيا والدين وصلى الله
وسلم على عبده ورسوله نبي المدى والرحمة وعلى آلله وصحبه وسلم
تسليماً كثيراً.

أما بعد: فقد اطلعت على كتاب خذ عقیدتك الذي ترجمه الأخ
جعفر بن بيان باللغة الأورمو، واراه أنه مفيداً للجميع أرجو من الله
أن يجعله حالصاً لوجهه وأن يجعله في ميزان حسناته يوم لا ينفع مال
و لا بنون إلا من اتى الله بقلب سليم.

كتبه الفقير إلى رحمة ربها أبو سمية عبد الرحمن شريف

الموفق يوم الأربعاء ١٣٣ / رمضان عام ١٤٣٣ هـ

Maqaa Allaahaatiin eegala akkaan Rifataa, akkaan nahaa.

Faaruun cufti Allaahaaf taatuudha Rabbii waan hundaa kan tahe, isumaan gargaarsifanna haajaa teenya tan adunyaa fii akhira irrattis ammallee Faaruu fii nageenyi Allaahaa hedduun gabricha isaa Nabiyyii Rahmataa irratti haa jiraatu, maatii isaatii fii sahaabaa isaarrattis haa jiraatu.

Itti aansuun wanniin jedhu: kitaaba khuz Aqiidatuka afaan oromootti obboleysi kiyya Jaafar Bayaan hiike laalee jira kitaabni nama hunda ni fayyada je' ee yaada.

Rabbiin dalagaa fuula isatiin barbaada dalagamte isaaf haa godhu ammas miizaana dalagaa gaarii irratti isaaf haa galmeysu.

Kan katabe: Abuu Sumayyaa Abdurahmaan Shariif

Ramadaan 13/1433 H

Tel: +254722176915

Arkaana (Utubaa) Islaamaa.

Gaafi fi deebii Jibriili fi Ergamaa Rabbii jiddutti gaggeefame keessatti hubbachu ni dandeenya.

G.1. Jibriil: yaa Muhammad Islaamummaa naaf himi (arkana isaa).

D.1. Ergamaa Rabbii s.a.w: Islaamummaan (arkaanni Isii)

1. Haqaan gabbaramaan Allaaha malee hin jiru jechuudhaan Ragaa bahuu fi Muhammad ergamaa Allaaha akka tahe ragaa bahuudha.
2. Salaata salaatudha (ulaagaa salaataa guutuudhaan, qalbii ziqaadhaan, sodhadhaan, salaatudha.)
3. Zakaa kennuudha.*Namni muslimaa dahaba (ziqaya) graam 85 ykn gaatii ziqaya sanii qabeenya madaalu kan amatni tokko irra naannawe yoo qabaate % 2.5 dhibbarraa baasu qaba.*
4. Baatii Ramadaanaa soomanuudha. Nyaata, dhugaatii, qunnamtii saalaa, waan dhowwamaa tahe hunda hanga aduu seentuu ni lakkifta.
5. Hajji goota yoo baasii isaa dandeesse . Muslimtu gabaase.

Arkaana Iimaanaa

G2. Jibriil: “Iimaana naaf himi arkaana Isaa”

D2.Ergamaa rabbi s.a.w: iimaanni

1. Allaahatti amanuu. (Allaahatti amanuudha kan waan hunda uume fi haqaan gabbaramaan isa qofa tahuu, ammallee Allaahaan akka maqaa fi sifa qabu amanuudha.)
2. Malaaykootatti amanuu. (uumaa ifarraa uumante, akka aajaja Allaaha hojirra olchaniifi raawwachisaniif kan uumaaman, garuu nuti ijaan isaan hin agarru)
3. Kitaaboota Isaatti amanuu. (Towraat, Injiil, Zabuur fi Qur'aana. Qur'aanni kitaaba hunda shaareee jira.)
4. Ergamtoota isatti amanuu. (kan duraa nabi Nuuh hoggaa tahu kan dhumaal ykn kan xumuraa nabi Muhammad. Nagayaa fi rahmanni hundarratti haa jiraatu)
5. Guyyaa irraa boodaatti amanuu. (guyyaa qiyaama kan ilmi nama keessatti herregamu)
6. Qadara (murti) Allaaha Mi'aawaa fi hadhaawaatti amanuu. (waan Rabbiin Murtees jaalachuudhaa wajjiin sababaa argaminsa isii hojjachuudha)

Haqa Allaahaan gabarranirraa qabu.

G1. Rabbiin Maaliif nu uume?

D1. Akka isa gabbarruuf nu uume, kan waan takka isatti
hin qindeesine.

Ragaan jecha Rabbiiti:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٦﴾

{*jinni fi ilma namaa waa hin uumne akka na
gabbaraniif malee.*} suuraa Az-zaariyaat: 56

Ragaan biro jecha Rasuulaati S.A.W:

(حَقُّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا) مَتَّقِ عَلَيْهِ

(*haqni Allaahaa gabarran irraa qabu, isaan isa
gabbaruudha, waan takkallee isatti qindeeysuu
dhabuudha*) Bukhaarii fi Muslimtu gabaase.

G2. Ibaadaa (gabbartiin) maali?

D2. Ibaadaan maqaa walitti qabataa tahe jechaa fi dalagaarraa¹ waan Allaahaan jaalatu hunda. Fkn: akka du'aaii (kadhaa), salaata, Rabbi sodaatuu fi k.k.f.

Ragaan jecha Allaahaa ol taheeti:

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

{ja'i "salaanni kiyya, qalmiti (wareegni²) kiyya, jiruun tiyya, duuti tiyya Allaahaafi, Rabbii Aalamtootaa (uumaa hundaa) kan tahe"}

suuraa An'aam: 162

Ragaan biro jecha Rasuulaati S.A.W:

قال تعالى : وما تقرب إلىَّ عبدي بشيء أحب إلىَّ مما افترضه عليه)) رواه ((البخاري))

(Rabbiin ol tahe ni je'a: *gabrichi kiyya natti hin dhiyaatu waan takkaan, gama kiyyatti irra jalaatamaa kan tahe, waan dirqama ani isarratti godheerra.*) bukhaarii gabaase

Hadiisul-qudsi jedhama, bukhaariitu gabaase.

G3. Akkamitti Rabbi gabbarra?

¹ Dalagaa qalbii fi qaamaa

². qalinsa beyladaa Rabbiif qalan, tan Ibaadaaf jecha qalamtu.

D3. Akka Allaaha fi Ergamaan Isaa nu ajajanitti isa gabbarra.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti :

* يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا

أَعْمَلَكُمْ

{Yaa warra amantan Allaaha fi Rasuula tole jedhaa,
dalagaa teeysan hin balleesinaa}

suuraa Muhammad: 33

Ammas Rasuulli S.A.W akkana je'e:

(مَنْ عَمِلَ عَمَلاً لَّيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ) [أي مردود] رواه مسلم

(Inni dalagaa takka dalage tan ajjni keenya itti hin jirre, dalagaan sun isarratti deeffamtudha (hin qeebalantu)) muslimtu gabaase.

G4. Sa Rabbi sodaa fi kajeellaadhaan gabbarraa?

D4. Ee, akkasitti gabbarra.

Ragaan jecha Allaahaa ol taheeti yeroo warra amane sifa isaanii dubbatu akkana je'e:

(يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا)

{Rabbii isaanii ni gabbarraan sodaatoo fii kajeeeloo haala taataniiin} As-sajadaa: 16

Ammas Ergamaan Rabbi S.A.W akkana je'e:

(أَسْأَلُ اللَّهَ الْجَنَّةَ وَأَعُوذُ بِهِ مِنَ التَّارِ) صحيح رواه أبو داود

(*Jannatan Allaaha kadhadha, ammas isaanin ibiddarrah tiyfama (maganfadha).*) Abuu daawud

G5. Ihsaannni (ibaadaa tolchuun) ibaadaa keessatti maali?

D5. Ihsaanni: Allaahaa ol tahe ifirraa eeguudha ibaadaa keeysatti.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

الَّذِي يَرَنُكَ حِينَ تَقُومُ ﴿١٦﴾ وَتَقْلِبُكَ فِي الْسَّجْدَتَيْنَ

{Inni isa si argu yeroo ati dhaabbattu, ammallee warra sujuuduu wajjiin garagaggaluu (sujuuduu) kee (ni arga)} suuraa shu'uraa': 218-219

Ammas Ergamaan Rabbii s.a.w akkana je'e:

(الإِحْسَانُ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَائِنَكَ تَرَاهُ إِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ) رواه مسلم

(Ihsaanni ati Allaaha gabbaruudha akka waan isa agartutti, yoo ati isa arguu baattes inni si arga)
Muslimtu gabaase

QOODA (GOSA) TOWHIIDAA FI FAAYIDAA ISAA.

G6. Allaahaan maaliif ergamtoota erge?

D6. Gama isa gabbarutti akka nama yaamaniif erge ammallee Allaaharraa akka qindii (shirkii) dhabamsiisaniif erge.

Ragaan jecha Allaahaa ol taheeti:

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا
الظَّغْرُوتَ (An-Nahl: 36)

{Dhugumatti erginee jira ergamaa ummata hunda keeysatti. Allaaha gabbarraa , Xaaghuuta (waan Rabbii achitti gabbaramu hunda) dhiiisaa [jechuudhaan isaan erge]} An-Nahl:36

Xaaghuuta jechuun sheyxaana Rabbi malee gabbarutti nama yaamu.

Ragaan biroo jecha Rasuulaati S.A.W :

الأنبياء إخوةٌ ودينُهم واحدٌ متفقٌ عليه

(Anbiyoonni obboleyni... Amantiin Isaaniitis tokko)³

Bukhaarii fi Muslimtu gabaase

G7. Towhiidni Rububiyyaa(Rabbummaa ykn gooftumaa) maali?

D7. Rabbi tokkichoomsuudha hojii isaatiin. Fkn: Akka waa uumuu, garagaggalchuu fi waan kana malee jiru.

Ragaan jecha Allaaha ol taheeti:

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

{*Cufti faaruu Allaahaaf sabattuudha, Rabbii Aalamtoota (waan hundaa) kan tahe}*} Al-faatihaa: 2

Ammas Rasuulli S.A.W akkana jedhan:

(أنت رب السموات و الأرض) متفق عليه

(Yaa Rabbi ati Rabbii(uumaa) samiwwanii fi dachiitti)

Bukhaari fi Muslimtu gabaase

G8. Towhiidni Uluuhiyyaa (gabbaramaa) maali?

³. Cufti anbiyaa towiidatti nama yaaman jechuudha.

D8. Rabbi tokkichoomsuudha gabbartiidhaan. Fkn: akka kadhaa (du'aaii) gorraasaa (qalmaa), qodhaa, salaata, kajeellaa, sodaa, gargaarsa barbaduu fi k.k.f...

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

وَإِنْهُمْ كُلُّهُمْ لِلَّهِ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ

{*Gabbaramaan keessan gabbaramaa tokkicha, haqaan gabbaramaan hin jiru isa malee. Inni Rahmata godhaadha, Rifataadha.*} Al-Baqaraa: 163

Ammas Rasuulli S.A.W akkana je'e:

(فَلَيَكُنْ أَوْلَى مَا تَدْعُونَهُمْ شَهادَةً أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) متفق عَلَيْهِ

(*Dura wanni Isaan itti yaamtu, Allaaha malee haqaan gabbaramaan hin jiruu ragaa bahuu haa tahu.*)

Bukhaarii fi Muslimtu gabaase.

Ammas Hadiisa Bukhaarii keeysatti akkana je'e:

(إِلَى أَنْ يُوَحِّدُوا اللَّهَ)

(*gama Allaahaa tokkichoomsutti isaan yaami) je'en.*

G9. Towhiidni Asmaa wa sifaat (sifaa fi maqaa Rabbii) maali?

D9. Waan Rabbiin kitaaba isaa keessatti ifiin yaame (ifiin bifeesse) sabachiisuudha ykn waan Ergamaan Isaa Hadiisa sahiiha keessatti isaan bifeesse akkuma dhufteetti haqiiqaadhaan sabachiisuudha.

Hiikkaa jijjiruun maleetti, irkisuun maleetti (Rabbii beeka je'anii bira kutuun maleetti), fakkeesuun maleetti, lakkisuun maleetti (irraa mulquun maleetti), akkaataa itti godhuun maleetti.

Fkn: akka ol tahuu Rabbii, gad bu'uu, harkaa qabaachuu fi k.k.f... waan isaan malu (akka isaan malutti qaba jechuun sabachiisuudha).

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

لَيْسَ كَمِثْلِهِ - شَفِعٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

{fakkaataa isaa hin taane wanni takkalleen. Inni dhagayaadha, argaadha.}

Ash-shuuraa:11

Ergamaan Rabbii S.A.W akki je'e:

(يَنْزِلُ اللَّهُ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاوَاتِ الدُّنْيَا) رواه مسلم

(Rabbiin keenya halkan hunda gama samii adunyaa gad bu'a) Muslimtu baase.

Gadi bu'a bu'insa guddina isaatiin malu, uumaa isaa takkallee hin fakkaatu gad bu'insa isaa keeysatti.

G10. Allaahaan eysa jira?

D10. Allaahaan Arshirra jira samii olitti.

Ragaan jecha Rabbiin ol taheeti:

الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ أَسْتَوَى

{Ar-Rahmaan Arshiirratti ol tahe}

Suuraa Xaahaa: 5

Istawaa jechuun: ol tahe, ol fudhaminsa jechuudha, akkuma Sahiiha Bukhaarii keeysatti taabi'inarraa (warra sahaabaa dhaqqabanirraa) dhufe.

Ammas Rasuulli S.A.W akkana jedhe:

(إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ كِتَابًا فَهُوَ عِنْدَهُ فَوْقَ الْعَرْشِ) متفق عليه

(Allaahaan [uumaa takkallee uumuun duratti] kitaaba galmeesse... kitaabni sun isa bira jira Arshii olitti.)

Bukhaariitu gabaase.

G11. Sa Allaahaan nu waliin jiraa?

D11. Allaahaan beekkumsa isaatiin nu waliin jira, nu dhagaya, nu arga.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

قالَ لَا تَخَافُ إِنِّي مَعَكُمْ أَسْمَعُ وَأَرَىٰ


{*Isin lamaan hin sodaatiinaa, ani isin wajjiin jiraa, nin dhagaya, nin arga*} Suuraa xaahaa: 46

Ammas Ergamaan Rabbii S.A.W akkana jedhan:

(إنكم تدعون سمعياً قريباً وهو معكم) [أي بعلمه] رواه مسلم

(*Isiin kan yaammattan dhagayaadha, dhiyaataadha.
Inni isin waliin jira beekkumsa isaatiin*)

Muslimtu gabaase

G12. Faayidaan Towhiidaa maali?

D12. Faayidaan Towhiidaa Akhiraatti (ganda irraa boodaatti) ibiddarrah nagaya nama baasuu, Adunyaatti karaa qajeelaa nama ofuu fi cubbuun namaaf dhifama tahuudha.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

الَّذِينَ ءَامَنُوا وَلَمْ يَلِسُوْا إِيمَانَهُم بِظُلْمٍ أُولَئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ

مُهَتَّدُونَ ﴿٤٧﴾

{isaannan amanan kan Iimaanaa isaanii shirkitti hin laaqin, orma san nagaya bahuun isaaniif tahaaadha, ammallee isaan qajeeloodha}

Al-An'aam: 82

Ammas Ergamaan Rabbii S.A.W akkana je'e:

(حَقُّ الْعَبَادِ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يُعَذَّبَ مَنْ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا) متفق عليه

(haqni gabrichi Rabbiiraa qabu, isa azzabuu dhabuudha, nama isatti hin qindeessin.)

Bukhaarii fi Muslimtu gabaase

SHARXII (ULAAGAA) DALAGAAN QEEBALAMTUUN.

G13. Ulaagaan dalagaan qeebalantuun maali?

D13. Ulaagaan dalagaan Rabbi biratti qeebalantuun sadih.

1. Allaahatti Amanuu fi Isa tokkichoomsuudha (Towhiida qabachuudha)

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ



{*Isaannan amananii fi dalagaa gaarii dalagan jannatul-Firdows qubsuma Isaanii taate*} Al-Kahf: 107

Ammas Rasuulli S.A.W akkana jedhe:

(قل آمنت بالله ، ثم استقم) رواه مسلم

(*Allaahatti amane je'i! eegas irratti gad-dhaabbadhu*)
Muslimtu gabaase

2. Ikhlaasa (Rabbiif qulqulleesuu)

Ikhlaasni: Allaahaaf ibaadaa dalaguudha na argaa fi na dhagayaaf maleetti.

Ragaan jecha Allaahaa ol taheeti:

فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَّهُ الْدِينَ

{*Allaaha gabbari ibaadaa Isaaf qulqulleessaa haala taateen*} Az-Zumar: 2

3. Waan Rasuulli S.A.W dhufreen qunnamuudha.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

(وَمَا آتَنَّكُمْ أَرْسُولُنَا فَخُذُوهُ وَمَا نَهَنَّكُمْ عَنْهُ فَاتَّهُوا)

{Waan Ergamaan Isinitti fide fudhadhaa, waan isin dhorgerraa dhowwamaa} Al-Hashr: 7

Ammas Rasuulli S.A.W akkana je'e:

(مَنْ عَمِلَ عَمَلاً لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ) [أي مردود] رواه مسلم

(*Namni dalagaa takka dalage kan ajajni keenya itti hin jirre, dalagaan sun isarraa hin qeebalantu*) Muslimtu gabaase

SHIRKII GUDDOO

G1. Irra guddaan dilii Rabbi biratti maali?

D1. Irra guddaan cubbuu Rabbitti qindeessuudha.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti Luqmaanirraa yeroo dubbatu:

يَبْنَىٰ لَا تُشْرِكُ بِاللَّهِ إِنَّ الْشَّرِكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ

{yaa ilma kiyya Allaahatti hin hin qindeessin. Rabbitti Qindeessuun cubbuu guddoodha.} Al-Luqmaan: 13

Rasuulli S.A.W cubbuu tamtu guddoodha ja'anii yeroo gaafatan, akki je'e:

(سُئِلَ صَلَى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الدَّنْبُ أَعْظَمُ؟ قَالَ: أَنْ تَجْعَلَ اللَّهَ نَدًا وَهُوَ خَلْقُكَ) رواه مسلم

(Rabbiif shariika (qindii ykn hiriya) godhuudha haala inni si uumeen.) Bukhaarii fi Muslimtu gabaase

G2. Shirkiin guddoon maali?

D2. Shirkii guddoon: Ibaadarraa waan tahe takka waan Allaaha malee jiruuf garagalchuudha. Akka waan Allaaha malee jiruu kadhachuu, warra du'erra dirmachuu barbaaduu takcaa nama lubbuun nurraa fagoo jirurra dirmachuu barbaaduu.

Ragaan jecha Allaaha ol taheeti:

(* وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا)

{Allaahuma gabbaraa, Isatti waan takkallee hin qindeeynsinaa.} An-Nisaa': 35

Ammas Rasuulli S.A.W akkana jedhan:

(أَكْبُرُ الْكَبَائِرِ إِلَشْرَاكُ بِاللَّهِ) رواه البخاري

(Irra guddaan cubbuu Rabbitti qindeessuudha)

Bukhaariitu gabaase

G3. Shirkiin (Rabbitti qindeessuun) ummata Muhammad S.A.W keessatti ni jirtii?

D3. Eyyee ni argamti.

Ragaan jecha Allaahaa ol taheeti:

وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُم مُّشْرِكُونَ 

{Irra hedduun isaanii Allaahatti waa hin amanan haala isaan qindeesanitti maleetti.}yuusuf: 106

Ammas Rasuulli S.A.W akkana jedhan:

(لا تقوم الساعة حتى تلحق قبائل من أمتى بالمرجعيين وحتى تعبد

الأوثان) صحيح رواه الترمذى

(Qiyaamaan hin dhaabbattu hanga ummata kiyarraa gosti gariin warra Rabbitti qindeesutti dhaqabdutti, ammallee hanga taaboota gabbarutti.)

Sahiiha Tirmizii

G4. Murtiin nama du'ee fi nama fagoo jiruu kadhachuudhaa maali?

D4. Isaan kadhachuun shirkii guddoodha.

Ragaan Allaahaan ol tahe ni je'e:

وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ

إِذَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٥﴾

{Allaahaa achitti waan si hin fayadnee fi waan si hin
miine hin kadhatin, yoo akkas daleeyde ati yeroo san
warra Rabbitti qindeessarrraa taata.}

Suuraa Yuunus: 106

Ammas Rasuulli S.A.W akkai je'e:

(من مات وهو يدعون من دون الله نِدًا دخل النار) رواه البخاري

(Namni Allaahaa achitti qindii (gabbaramaa) biroo
kadhabchaa du'e, Ibidda seena)

Bukhaarii baase

G5. Kadhaan (du'aa'iin) ibaadaadhaa?

D5. Eyyee kadhaan ibaadaadha

Ragaan Allaahaan ol tahe ni je'e:

وَقَالَ رَبُّكُمْ أَدْعُونِي أَسْتَحِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكِبِرُونَ عَنْ

عِبَادَتِي سَيَدُ خُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴿٦﴾

{Rabbiin keessan ni je'e na kadhadhaa isiniifin
awwaadhaa, Isaannan na kadhachurraa boonan
jahannam seenuuf taa'an xiqqaatoo haala
tahaniin.} ghaafir: 60

Ammas Rasuulli S.A.W akkana jedhe:

(الدعاء هو العبادة) رواه أحمد و الترمذى

(Kadhaan ibaadaadha) Ahmad fi Tirmizii baase

G6. Warri du'e kadhaa namaa ni dhagayanii?

D6. Hin dhagayan.

Ragaan jecha Allaahaa ol taheeti:

[إِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْقَى]

1. {Ati du'aa hin dhageeysistu}

An-naml: 80

وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَّنْ فِي الْقُبُورِ

2. {Ati nama qabrii keeysa jiru dhageesisu hin dandeesu}

Faaxir: 22

GOSA SHIRKII GURGUDDOO

G7. Nama du'ee fi nama nurraa fagoo jirurra dirmaachuu ni barbaannnaa?

D7. Isaanirra dirmachuu hin barbaannu.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ لَا يُخْلِقُونَ
أَمْوَاتٌ غَيْرُ أَحْيَاءٍ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبَعْثُرُونَ

1. {Isaannan (Mushrikoonni) Allaahaa achitti yaammatan, waan takkalllee hin uuman, isaan ifiiuu ni uumaman. Isaan du'oodha, lubbuun hin jiran guyyaa kaafamanillee hin beekan.}
suraa An-Nahl:20-21

(إِذْ تَسْتَغْيِثُونَ بِنَاكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ)

2. {Yeroo Rabbii keeysanirra dirmachuu barbaaddan, kan isiniif awwaate san [dubbadhu]} suuraa Al-Anfaal: 9

Ammallee Rasuulli S.A.W akkana je'e:

(يَا حُيُّ يَا قِيَومٌ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغْفِيْثُ) (رواه الترمذى)

*(Yaa jiraataa, yaa waan hundaaan dhaabbataa,
Rahmata keetiniin dirmachuu barbaada)* Tirmizituu
gabaase

G8. Allaahaa achitti waan biraagargaarsifachuun ni
danda'amaa?

D8. Hin danda'amu.

Ragaan jecha Rabbi ol taheeti:

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

{*Suma qofa gabbarra, ammas suma qofarra gargaarsa
barbaanna [waan hundaaf].*}

Al-Faatihaa: 5

Ammas ragaan jecha Rasuulaati S.A.W:

(إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللَّهَ وَإِذَا اسْتَعْنَتْ فَاسْتَعْنْ بِاللَّهِ) (رواه الترمذى)

*(Yeroo kadhattu Allaahuma kadhadhu, yeroo
gargaarsa barbaadde, Allaahummarra gargaarsa
barbaadi.)* Tirmiziitu gabaase

G9. Nama lubbuun jirurraa gargaarsa ni barbaannaa??

D9. Ee, waan isaan danda'anirratti ni gargaarsifanna.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

(وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالْتَّقْوَىٰ)

{*Toltuu fi Rabbii sodaaturratti wal gargaaraa.*} Al-Maa'idaa: 2

Ammas Rasulli S.A.W akkana jedhan:

(والله في عون العبد ما كان العبد في عون أخيه) (رواہ مسلم)

(*Allaahaan gargaarsa gabrichaa keeysatti tahaadha, waan gabrichi gargaarsa obboleysa isaa keeysatti taheen.*) Muslimtu gabaase.

G10. Qodhaa (silata) Rabbi maleef godhuun ni taha?

G10. Qodhaa godhuun Allaahaaf malee hin tahu.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

(رَبِّ إِنِّي نَذَرْتُ لَكَ مَا فِي بَطْنِي مُحرَّرًا)

{*yaa Rabbii kiyya ani waan garaa kiyya keeysaa jiru sif qodhaa godheetin jira qulqullaawaa haala taheen [waan biraarraa].*} Al-Imraan: 35

Amms ragaan jecha Ergamaa Rabbiiti S.A.W:

(من نذر أَنْ يُطِيعَ اللَّهَ فَلَيُطِعُهُ وَمَنْ نذر أَنْ يَعْصِيهِ فَلَا يَعْصِهِ) (رواه

البخاري

(Namni Allaahaa tole jechuuf qodhaa godhe, tole isa haa jedhu, ammoo namni Rabbi diduuf qodhaa godhe, isa hin didin.) Bukhaariitu gabaase

G11. Rabbi achitti waan biraatiif qaluun (gorra'uun) ni tahaa.

D11. Hin tahu.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَآخِرَةً ﴿١﴾

{Rabbii keetiif Salaati, Isumaafis qali} Al-Kawsar: 2

Ammas Rasuulli S.A.W akkana jedhan:

لَعْنَ اللَّهِ مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ اللَّهِ) (رواه مسلم

(Allaahaan haa abaaru (Rahmata Isaarrraa isa haa fageeysu) nama Allaaha maleef waa qalu.) Muslimtuu gabaase

G12. Qabriidhaan ni xawaafna (nannoynaa) akka isiin
Rabbitti dhihaanuuf??

D12. Kaba'abaan malee hin xawaafnu.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

وَلَيَطْوُفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ

{*Haa naannawan (haa xawaafan) mana turaa saniin
(ka'abaadhaan) }*}

Al-Hajj:29

Ammas Rasuulli S.A.W akki je'e:

(من طاف بالبيت سبعاً وصلى ركعتين كأنه كعث رقبة) (رواه ابن ماجه)

{*Namni ka'abaan marraa 7 naannawee Rak'aa lama
salaate akka nama gabra bilisoomseeti*} Ibnu Maajaatu
gabaase

G13. Hukmiin sihrii (falfalaa) maali?

D13. Falfala (sihrii) dalaguun Kufriidha (nama
kafarsiisa).

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

(ولِكُنَّ الْشَّيْطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ)

{Garuu sheeyxaanni Kafaranii jiran Ilma namaa falfala barsiisuudhaan}

Al-Baqaraa 102

Ammas Rasuulli S.A.W akkana jedhan:

(اجتنبوا السبع الموبقات: الشرك بالله، والسحر) رواه مسلم

*(Waa torba tan nama halaakturraa fagaadhaa:
Rabbiitti qindeysuu (shirkiirraa), falfala dalagurraa...)* Muslimtu gabaase

G14. Warra waa raaguu fii warra falfala dalagu beekkumsa namaaf hin mullanne keeysatti ni dhugoomsinaa?

D14. Hin dhugoomsinu.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

(قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا اللَّهُ)

{Wanni samii fii dachii keeysatti jiru kan waan ijji namaa hin agarre (gheeybii) beekuu hin jiru Allaaha malee} An-Naml: 65

Ammas Rasuulli S.A.W akki jedhe:

(من أتى عَزَافًا أَوْ كاهنًا فصدقه بما يقول فَقُدْ كفر بِمَا أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ)
صحيح رواه أحمد

(Inni nama waa raagutti dhaqe ykn falfala nama dalugutti dhaqe, kan waan inni jedhu dhugoomse, waan Muhammad irratti buufametti kafaree jira)
Ahmadtu gabaase

G15. Namni tokkolleen gheybii ni beekaa?

D15. Waan hin mullanne (gheeybii) tokkolleen hin beeku, Ergamtootarraa kan Allaahaan beysise malee.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

[عَلِمَ الْغَيْبُ فَلَا يُظَهِّرُ عَلَىٰ غَيْرِهِ أَحَدًا ﴿١٣﴾ إِلَّا مَنِ ارْتَضَى [مِنْ رَسُولٍ]

{[Rabbiin] beekaa waan hin mullanneti, gheeybii isaa tokkolleef hin mullisu, Ergamtootarraa nama inni filateef malee.}

Al-Jinn: 26-27

Ammallee Rassuulli S.A.W akkana jedhan:

(لَا يَعْلَمُ الغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ) (حسن رواه الطبراني)

((*gheeybii Allaaha malee tokkolleen hin beeku.*))

Xabraniitu gabaase

G16. Jibrii fii hamartii akka magantaa nuuf gootu ni uffannaa?

D16. Hin uffannu.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

[وَإِن يَمْسِكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَافِرَ لَهُ إِلَّا هُوَ]

{*Yoo Rabbiin rakkoon si tuqe inni deebisu (saaqu) hin jiru isa malee.*}

Al-An'aam: 17

Ammas Rasuulli S.A.W akkana jedhan:

(أَمَا إِنَّهَا لَا تَزِدُكُ إِلَّا وَهُنَا، ابْنَدُهَا عَنْكَ، إِنَّكَ لَوْ مُتْ مَا أَفْلَحْتُ أَبْدَا)

صحيح رواه الحاكم

(*Isiin laafina malee siif hin idaatu, ifirraa baasii darbi, osoo duute silaa hin milkooytu zabana dhufaa tahe hunda.*) Haakimtu gabaase.

G17. Qarxaasaa fii tamima ni finifannaa?

D17. Hin fannifannu ija namaatiif.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

[وَإِن يَمْسَسْكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ]

{Yoo Rabiin rakkoon si tuqe inni deebisu hin jiru isa malee.} Al-An'aam: 17

Ammas Rasuulli S.A.W. akkana je'e:

(من علق تميمةً فقد اشرك) (صحيح رواه أحمد)

(Inni qarxaasa fannifate, dhugumatti sharkii dalagee jira.)

Hadiisni sahiiha Ahmadtu gabaase

Qarxaasa jechuun waan ija namarraa morma ykn harkatti fannifatani.

G18. Seera Islaama faalleesuun dalagachuun murtiin isaa maali?

D18. Seera Amantii Islaamaa faalleesuun dalagachuun Kufriidha, yoo isiidhaan dalagachuun sirriidha jedhe ykn toltuu tahuu isii yoo amane.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

وَمَن لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَفِرُونَ

{Inni waan Allaahaan buuseen murtii hin goone, ormi sun kaafirtoota.}

Al-Maa'idaa: 44

Ammas Rasuulli S.A.W akkana jedhan:

(وَمَا لَمْ تَحْكُمْ أَنْتُمْ بِكِتَابِ اللَّهِ وَيَتَحَبَّرُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَّا جَعَلَ اللَّهُ
بِأَسْهَمِهِمْ بَيْنَهُمْ) (حسن رواه ابن ماجه)

(Waan dura taa'owwan isaanii kitaaba Allaahaatin hin murteessinii (hin bulchiniin), ammas waan Allaahaan buuse waan hin filatiniin, Allaahaan isaan jiddutti hammeenya buusu malee hin olu.)

Ibnu maajahitu gabaase.

G19. Yoo sheyxaanni si heewasee eenyuutu Rabbi uume siin jedhe maal goota?

D19. Yeroo sheyxaanni gama tokko keessannii gaafii tanaan heewase, Rabbiin haa tiyfamuu.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

وَإِمَّا يَرَغَبُنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَرْغُ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ الْسَّمِيعُ

الْعَلِيمُ

{yoo si waswaase sheeyxaanarraa heewasaan tokko Allaahaan tiyfami, Inni dhagayaadha, beekhaadha.}

Fussilat: 36

Ammas Rasuulli S.A.W. akkaataa heewasa mala sheeyxaanaa itti ifirraa deebifnuu nu barsiisee jira, akkana jechuudhaan:

((آمنت بالله ورسله، الله أحد، الله الصمد، لم يلد، ولم يولد، ولم يكن له كفواً أحد) ثم ليتفل عن يساره ثلاثة، وليستع من الشيطان، وإن ينته، فإن ذلك يذهب عنه)) هذه خلاصة الصحيحه الواردة في البخاري ومسلم، وأحمد، وأبي داود

(Allaahatti amane, Ergamtoota isaatti amane, Allaahaan Tokkicha, Allaahaan kan wanni hundi itti haajantu, hin dhalle, hin dhalatamne, fakkaataan tokkolleen isaaf hin taane.) eeganaa gama bitaa isaatti hoggaa sadii haa tufu, Sheeyxaanarraa haa maganfatuu (haa tiyfamuu), haa dhowwamuu⁴, suni sheeyxaana isarraa ni ofa).

Hadiisni dabarsine kun dimshaasha hadiissan sahiiha bukhaarii, Muslim, Ahmad fi Abuu Daawud gabaasani.

G20. Galanni shirkii guddoodhaa maali?

⁴ Yaada isa heewasu sanirraa haa dhowwamuu.

D20. Shirkii guddoon sababaa ibidda(azaabaa) keeysatti hafuu namatti taati.

Ragaan jecha Allaahaa ol taheeti:

إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكُ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَاوَلَهُ النَّارُ وَمَا

لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ

{isa Allaahatti qindeysu, Allaahaan dhugumatti
jannata isarratti haraama godhee jira, bakki inni
qubatu ibidda, warra (Rabbitti) qindeeysuuf tumsaan
hin jiru} Al-Maa'idaa: 72

Ergamaan Rabbii S.A.W. akkana jedhan:

((وَمَنْ لَقِيَ اللَّهَ يُشْرِكُ بِهِ شَيْئاً دَخَلَ النَّارَ)) رواه مسلم

(Inni Allaahatti qindeeysa isa qunname Ibidda seena)
Muslimtu gabaase.

G21. Dalagaan Shirkii wajjiin ni fayyadaa?

D21. Shirkii waliin dalagaan hin fayyadu

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

{osoo (Rabbiiti) qindeeysanii silaa wanni isaan dalagan isaanirraa bada.} Al-An'aam: 88

Ergamaan Rabbii S.A.W akkana jedhan:

(قال الله تعالى: أنا أغني الشركاء عن الشرك من عمل عملاً أشرك معي
فيه غيري، تركته وشركه) رواه مسلم

(*Rabbiin ol tahe ni jedhe “ani qindiwwan qabaachurraa dureeysa, inni dalagaa dalage keeysatti natti qindeeyse, Isaa fii waan natti qindeeyse sanillee nin lakkisa.*). Muslimtu gabaase

SHIRKII XIQQOO

G1. Shirkii xiqoon maali?

D1. Shirkii xiqoon garsiifannaadha (na argaaf dalaguudha)

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلِيَعْمَلْ عَمَلاً صَالِحًا وَلَا يُشَرِّكْ

بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا

{Inni Rabbii isaa Qunnamuu kajeelu, dalagaa gaarii haa dalagu ammas Ibaadaa Rabbii isaa keeysatti tokkoollee hin qindeeysin} Al-Khaf:110

Ammas Rasuulli S.A.W akkana jedhan:

((إن أخوف ما أخاف عليكم الشرك الأصغر : الرياء)) رواه أحمد

(*Irra sodaatamaan wanni isinirraa sodaadhuu shirkii xiqqoodha, sunis garsiifannaadha.*) Ahmadtu gabaase.

Fakkeenyi shirkii xiqqoodhaa, akka jecha gurbaati: osoo Rabbii fii Abaluu jiraachuu baatee ykn waan Rabbiin fedhee fii ati feete.

Ragaan jecha Rasuulaati S.A.W.

((لا تقولوا ما شاء الله وشاء فلان، ولكن قولوا: ما شاء الله ثم شاء فلان))

رواہ أبو داود

(*waan Rabbiin fedhee fii abalu fedhe hin ja'inaa, garuu waan Rabbiin fedheetu tahe eegas analu waan fedhe je'aa.*) Abuu Daawudtu gabaase.

G2. Allaaha maleen kakachuun ni taha?

D2. Allaaha maleen kakachuun hin tahu.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

[**قُلْ بَلَى وَرَبِّي لَتَبْعَثُنَّ**]

{Lakkii! Rabpii kiyyaan kakadhee ni kaafamtan, je'i.}

At-Taghaabun: 7

Ammas Rasuulli S.A.W. akkana jedhan:

(من حلف بغير الله فَقْدُ أشرك) (صحيح رواه أحمد

(Namni Allaaha maleen kakatu dhugumatti [Rabbiitti] qindeeyse.) Ahmadtu gabaase.

Ammas akkana jedhan S.A.W:

((من كان حلفا، فليحلف بالله أو ليصمت)) متفق عليه

(Namni kakatu Rabbiin haa kakatu, takkaa haa usuu.)

Bukhaarii fi Muslimtu irratti waliif galee baase.

**TAWWASULAA FII SHAFA'AA BARBAADUU
(DHIHEENYAA FI MANGUDDUMMAA YKN
MAGANTAA BARBAADUU)**

G1.Maaliin gama Allaahaa dhihaanna?

D1. Tawwasulli kan tahuu fi kan hin taaneetu jira.

1. Tawwasulli tahu ammallee kan barbaadamu maqoolee fi sifa Rabbiitiin ammas dalagaa gaariidhaan gama Rabbiitti dhiheenya barbaaduudha.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

[وَلِلّٰهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا]

{Allaahaaf maqoolee gaggaariitu tahaadha, isiidhaan
isa kadhadaaj}

Al-A'araaf: 180

Ammas akki jedhe:

[يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَتَقْوِا اللَّهَ وَآبْتَغُوا إِلَيْهِ أَلْوَسِيلَةً]

{yaa warra amantan Rabbi sodaadhaa, ammas gama
isaatti dhiheenya barbaadaa.} Al-Maa'idaa: 35

Akkas jechuun: gama Rabbii dhihaadhaa isaa ajajamuu
fii dalagaa inni jaalatu dalaguudhaan. Ibnu Kasiirtu
gabaase Qaataadarraa.

Ammas Rasuulli S.A.W.akkana jedhan:

(أسالك بكل اسم هو لك) (صحيح رواه أحمد)

([yaa Rabbii] sin kadha cufa maqaa siif taheetiin)

Hadiisni sahiiha Ahmadtu gabaase.

Ammas akkana jedhan S.A.W Sahaabticha jannata
keeyasatti isaatti wahiluu isa gaafateen:

((أعْنَى عَلَى نَفْسِكَ بِكُشْرَةِ السَّجْدَةِ)) رواه مسلم

(*sujuuda guddisuun ifii keetirraatti na gargaari.*)

Muslimtuu gabaase

Akkana jechuun isaa salaataan jechuu isaati.

2. Tawwasula dhorgamaa:

Nama du'e kadhachuu, Isaanirraa haajaa barbaaduu, akkuma yeroo amma argamaa tahee kana, akkas godhuun shirkii guddoodha.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَصُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ

إِذَا مِنَ الظَّالِمِينَ 

{*Allaahaa achitti waan si hin fayadnee fi waan si hin miine hin kadhatin, yoo akkas daleeyde ati yeroo san warra Rabbitti qindeessarrraa taata.*}

Yuunus: 106

3. Tawwassula kabajaa Rasuulaatiin godhan.

Fakkeenyaaf akka nama jedhuuti:

yaa Rabbi kabajaa Muhamadin na fayysi. Kuni bid'aadha, Sahaabaan hin daleeyne, ammallee Umar Abbaasiin isaa lubbuun jiru du'aa'i'i isaatiin Rabbitti dhiheenya barbaade (Tawwasulla godhe), Rasuulaan erga inni du'e tawwasulla hin goone.

Tawwasulli kun gama shirkitti nama geysa, yoo Allaahaan akka mootummoottaa fii amirootaatti dubbii himaatti haajama jedhee amane, [Namni akkas amanu] Rabbi uumamatti fakkeesse.

Ammoo namni waa'ee kana keeysatti beekkumsa dabalataa feetan kitaaba

At-Tawwassulu- wa Ah-kaamihi wa an-waa'ihi, kan sheek Al-Baanii laalaa.

G2. Du'aa'iin wasaxatti ni haajamtii⁵?

D2. Hin haajantu

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

[وَإِذَا سَأَلْتَكُمْ عَبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ]

⁵. nama jidduu Rabbii fii kan kadhatu jidduu walitti fiduuf dubbi himaa tahu, akka mootummaa bira dhaquuf dubbi himaa dubbii tee geysee diif fixu sanitti Rabbiiin nama jidduu isaatii fii jidduu gabrichaa walitti fiduuf jidduu kaaye hin qabu.

{Yeroo si gaafate gabrichi kiyya anarraa, Ani dhihoodha.}

Al- Baqaraa: 186

Ammas Rasuulli S.A.W. akkana jedhan:

(إِنَّكُمْ تَدْعُونَ سَمِيعًا قَرِيبًا وَهُوَ مَعْلُومٌ) [أَيْ بِعْلَمَه]
(رواه مسلم)

(Isin kan kadhattan dhagayaadha, dhiyaataadha. Inni isin waliin jira [beekkumsa Isaatiin]) Muslimtu gabaase.

G3. Nama lubbuun jirurraa du'aa'ii barbaaduun ni tahaa?

D3. Nama jirurraa kadhaa barbaaduun ni taha.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

[وَأَسْتَغْفِرُ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ]

{Araarama barbaadi, ifii keetiif ammas warra amane kan dhiiraa fi dubartootaatiif.} Muhammad: 19

Ammas Ragaan Hadiisa Sahiiha Tirmziin gabaase keeysatti:

((أن رجلا ضرير البصر أتى النبي صلى الله عليه وسلم فقال: ادع الله أن يعافيني...)).

*(Gurbaan ija hin qabne, Nabiyitti S.A.W dhufee
Rabbii naaf kadhu akka na fayyisu jedheen)⁶*
Tirmiiziit u gabaase.

G4. Waasixummaan (jiddu galummaan) Rasuulaa S.A.W maali?

D4. Waasixummaan Rasuulaa S.A.W dubbii Rabbii dabarsuudha.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

[* يَأَيُّهَا أَرْرَسُولُ بَلَّغَ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ]

{Yaa Ergamaa dabarsi waan Rabbiraa gama kee buufame} Al-Maa’idaa: 67

Ammas Rasuulli S.A.W. akkana jedhan:

yeroo sahaabaan “nuti akka ati nuuf dabarsite ragaa baana jedhan”

(اللهم اشهد)

⁶ . Rabbi naaf kadhu je’een malee na fayyisi hin janneen. Kan nama fayyisu Rabbuma qofa.

(Yaa Rabbi ati ragaa tahi). Je'e

Muslimtu gabaase

G5. Shafa'aa (maanguddummaa) Rasuulaa eenyurraa
barbaanna.

D5. Magantaa Rasuulli akka nuuf seenu Rabbirraa
barbaanna.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

[**قُلْ لِّهِ أَلْشَفَعْةُ جَمِيعًا**]

{*Magantaan (shafa'aan) hundi Allaahaaf taatuudha*"
je'i.} Az-Zumar: 44

Ammas Rasuulli S.A.W. sahaabtichaakkana jedhi je'ee
isa barsiise

((اللهم شفعه في))

*(Yaa Rabbi Nabi Muhammad magantaa akka naaf
seenu godhi)*

Tirmiziit u gabaase.

Ammas Rasuulli S.A.W akkana je'e:

((إنى اختبأت دعوتي شفاعة يوم القيامة، من مات من أمتى لا يشرك بالله شيئاً)) رواه مسلم

(Ani du'aaii tiyya mangataa guyyaa qiyaamaa seenuuf ol kaayadhe, ummata kiyarrraa nama osoo shirkii hin dalagin du'eef.) Muslimtu Gabaase

G6. Magantaa nama lubbuun jirurraa ni barbaannaa?

D6. Nama lubbuun jirurraa waa'ee Adunyaa keeysatti magantaa irraa ni barbaanna.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

مَنْ يَشْفَعُ شَفَعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَّهُ نَصِيبٌ مِّنْهَا وَمَنْ يَشْفَعُ شَفَعَةً سَيِّعَةً يَكُنْ لَّهُ كِفْلٌ مِّنْهَا

{Inni magantaa takka gaarii magantaa [namaaf] seenu isaafis tahaadha qoodni isirraa tahe, ammoo inni maganta hamtuu takka magantaa [namaaf] seenu, isaafis qoodni isirraa tahe isaaf tahaadha}

An-Nisaa: 85

Ammas Rasuulli S.A.W. akkana jedhan:

((اشفعوا تؤجروا)) رواه أبو داود

(Magantaa namaaf seenaa galata argattanii.) Abuu-Daawudtu gabaase

G7. Faaruu Rasuulaa S.A.W. keeysatti idaanee daangaa ni dabarraa?

D7. Faaruu isaa keeysatti hin idaanu.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti

[**قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مُّثَكُّمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ**]

{Ani ilmuma namaa qofa, fakkaataa keeysan kan tahe, gama kiyya beeysisaa godhama, ammoo gabbaramaan keeysan gabbaramaa tokkicha.}

Al-Kahf: 110

Ammas Rasuulli S.A.W akkana jedhan:

((لا تطروني كما أطرت النصارى عيسى ابن مريم، فإنما أنا عبد فقولوا
عبد الله رسوله)) رواه البخاري

(Na faarsitanii daangaa na hin dabarsiinaa akka kiristaanni Iisaa Ilma Maryam daangaa dabarsanitti, ani gabricha isinis gabricha Allaahaa fi Rasuula isaa naan je'aa) Buukhaariitu gabaase

JIHAADAA FI RABBIIF JECHA JAALACHUU AMMALLEE MURTII ISAA.

G1. Murtiin karaa Rabbii keeysatti Jihaada godhuu maali?

D1. Jihaada godhuun waajiba (dirqama) qabeenyaan, lubbuudhaan akkasumas Arrabaan.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

[أَنفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا وَجَهْدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ

[الله]

{Fi'adhaa [Jihaadaaf] deemaa sasabloo haala taataniin [dardara haala taataniin, fayyaa haala taataniin] ammallee ulfaatoo haala taataniin [manguddoo, dhukkubsatoo, deegoo haala taataniin] ammallee qabeenya keeysanii fi lubuu teeyansiin [jihaada godhaa] karaa Allaahaa keeysatti]) At-Towbaa: 41

Ammas Rasuulli S.A.W akkana jedhan:

((جاهموا المشركين بأموالكم وأنفسكم وألسنتكم)) رواه أبو داود

(Jihaada godhaa Mushrikootatti qabeenya keeysanii fi lubuu teeyansiin ammallee arraba keeysaniin)

Abuu-Daawudtu gabase

G2. Al-Walaa (jaalachuu) maali?

D2. [Warra amane] jaalachuu fi isaaniif Tumsuudha.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

[وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أُوْلَئِكَاءِ بَعْضٍ]

{warri amane kan dhiiraa fi dhalaadhaa gariin
jaalallee gariiti}⁷

At-Towbaa: 71

Ammallee Rasuulli S.A.W akkana jedhan:

((المؤمن للمؤمن كالبنيان يشد بعضه بعض)) رواه مسلم

(Inni amane isa amaneef akka jaarmayaati, gariin
garii jabeeysa.)

Muslimtu gabaase

G3. Kaafira jaalachuu fi Isaanii Tumsuun ni
danda'amaa?

D3. Kaafira jaalachuu fi isaaniif tumsuun hin
danda'amu.

⁷. waliif tumsan, walgargaaran, waljaalatan Rabbiif jecha.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

[وَمَن يَتَوَهَّمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ]

{Inni isinirraa Isaan (kaafirtootaaf) tumsu, inni sun Isaanumarraahi}

Al-Maa'idaa: 51

Ammas Rasuulli S.A.W akkana jedhan:

((إن آل بنى فلان ليسوا بأولياء)) رواه أحمد

(Gandi Abaluu jaalalloo kiyyaa miti) Ahmadtu gabaase.

G4. Awliyaan eenyu?

D4. Awliyaan nama amanee Rabbi Sodaatu.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

﴿أَلَا إِنَّ أُولَيَاءَ اللَّهِ لَا حَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾

﴿الَّذِينَ ءامَنُوا وَكَانُوا يَتَفَقَّوْتَ﴾

{dhagayaa Awliya (jaalalloo) Allaahaa sodaan isaanirratti hin taane ammallee hin yaaddawan. Isaan warra amane ammallee warra Rabbi sodaatu.}

Yuunus: 62-63

Ammas Rasuulli S.A.W akkana je'e:

((إِنَّمَا وَلِيَ اللَّهُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ)) رواه أَحْمَد

(*jaalalloon kiyya Allaaha fi gaggaarii warra amaneeti*)
Ahmadtu gabaase.

G5. Warri amane maaliin Murtii godhan?

D5. Qur'aanaa fi Hadiisa Sahihaan murtii godhan.

Ragaan jecha Rabbii olo taheeti:

[وَأَنِ احْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ

{*murtii godhi jidduu isaaniitti waan Allaahaan buuseen}*} Al-Maa'idaa: 49

Ammas Rasuulli S.A.W akkana jedhan:

((عَالَمُ الْغَيْبُ وَالشَّهَادَةُ أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ)) رواه مسلم

(*beekaa waan fagoo fi dhihoo ati murtii goota jidduu gabarraan keetii*) Muslimtu gabaase.

QUR'AANAA FI HADIISATTI DALAGUU.

G1. Rabbiin Qur'aanaa maaliif buuse?

D1. Qur'aanaa akka itti daleeynuuf buuse.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti;

[أَتَيْعُوا مَا أَنْزَلَ إِلَيْكُمْ مِّنْ رَّبِّكُمْ]

{Waan Rabbii keeysanirraa gama keessan buufame
jala deemaa.}

Al-A'araaf: 3

Ammas Rasuulli S.A.W. akkana jedhan:

((اقْرُءُوا الْقُرْآنَ، وَاعْمَلُوهُ بِهِ، وَلَا تَكُلُوا بِهِ)) رواه أحمد

(Qur'aana Qara'aa, itti dalagaa, Isaan hin nyaatinaa.)
Ahmadtu gabaase.

G2. Murtiin Hadiisa Sahiihatti dalaguun maali?

D2. Hadiisa sahiihatti dalaguun waajiba (dirqama).

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

[وَمَا آتَنَاكُمُ الْرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَنَاكُمْ عَنْهُ فَاتَّهُوا]

{waan Rasuulli Isinittiin dhufe fudhadhaa waan isin
dhorgerraa dhorgamaa.} Al-Hashr: 7

Ammas Rasuulli S.A.W akkana je'e:

((عليكم بسنّتى وسنة الخلقاء الراشدين المهدين، تمسكوا بها)) رواه
أحمد

(*Sunnaa tiyyaa fi sunnaa (karaa) khulafaa'u r-Raashidiin (bakka bu'oo qajeeloo) qabadhaa, Isuma qabadhaa [jabeeyfadhaa]*) Ahmadtu gabaase.

G3. Qur'aanaan Hadiisarraa ni duroomnaa?

D3. Qur'aanaan Hadiisarraa hin duromnu.

Ragaan jecha Rabbi ol taheeti:

[وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْذِكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ]

{*Zikrii (Qur'aana) sirratti buufne akka namaaf adda baaftuuf waan gama isaanii buufame.*} An-Nahl: 44

Ammas Rasuulli S.A.W. akkana jedhan:

((ألا وإنى أوتيت القرآن ومثله معه)) رواه أبو داود

(*Dhagayaa! Ani Qur'aanaa fii fakkaataa isaa isa waliin kennname.*)

Abuu-Daawudtu gabaase

G4. Jecha Rabbii fi Rasuulaa dura jecha biroo ni dursinaa?

D4. Jecha Rabbii fi Rasuulaa dura Jecha biroo hin dursinu.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

[يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تُقْدِمُوا بَيْنَ يَدِيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ [

{yaa warra amantan Allaahaa fi Rasuula Isaa dura hin dabrinaa (hin dursinaa)} Al-Hujuraat: 1

Ammas Rasuulli S.A.W akkana jedhan:

((لا طاعة لمخلوق في معصية الله ورسوله)) رواه الطبراني

(uumamaaf ajajamuun hin jiru uumaa faalleesuu keeysatti.)

Xabranii gabaase.

Ammallee Ibnu Abas akki je'e:

(dhagaan samiraa isinirratti bu'uun sodaadha Rasuulli Rabbiakkana jedhe Isiniin jedhaa, Isiin ammoo Abubakar fi Umarakkana jedhan jettan!!!)

G5. Yoo wal dhabne maal goona?

D5. Gama Qur'aanaa fi Hadiisa Sahiihaa deebina

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

[فَإِنْ تَنْزَعُمْ فِي شَيْءٍ فَرْدُوْهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ

بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٥﴾

{ waan takka keeysatti yoo wal falamtan gama
Allaahaa fi Rasuulaa deebisaa, yoo Allaahaa fi guyyaa
irraa boodaatti amantan, santu caalaadha ammallee
irra gaariidha gama booddeetii} An-Nisaa: 59

Ammas Rasuulli S.A.W. akkana jedhan:

((عليكم بسنـتـى وـسـنـةـ الـخـلـقـاءـ الرـاـشـدـيـنـ الـمـهـدـيـنـ، تمـسـكـواـ بـهـاـ)) رواه

أحمد

(sunnaa tiyyaa fi sunnaa (karaa) khulafaa'u r-Raashidiin (bakka bu'oo qajeeloo) qabadhaa, Isuma qabadhaa [jabeeyfadhaa]) Ahmadtu gabaase.

G6. Akkamitti Allaahaa fi Ergamaa Isaa Jaalatta?

D6. Ajaja isaanii tole jechuu fi ajaja isaanii jala
deemuudhaan isaan jaaladha.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحِبِّكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرُ لَكُمْ

ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٧﴾

{yaa Ergamaaa Kiyya Muhammad S.A.W] “yoo Allaahaa jaalattan na jala deemaa Allaahaan isin jaalaataa ammallee cubbuu teeyasan isiniif araaramaa je’iin. Allaahaan hedduu araaramaadha, Rifataadha.}

Al-Imraan: 31

Ammas ragaan jecha Ergamaa Rabbiiti S.A.W:

((لا يؤمن أحدكم حتى أكون أحب إليه من والده وولده والناس أجمعين))

متافق عليه

(tokkoon keeysan hin amanu hanga ani ilmaan isaa, haadhaa fi abbaa isaa ammallee nama hundarra gama isaatti jaalatamaa tahuutti)

Bukhaarii fi Muslim.

G7. Dalagaa dhiifnee, qadaratti ni irkannaa?

D7. Dalagaa hin dhiifnu

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti:

فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَأَتَقَىٰ فَسَنِيْسِرُهُ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَىٰ

لِلْيُسْرَىٰ

{Ammoo namni kennatee fi kan Rabbi sodaate, ammas kan dhugoomse Al-Husnaa (Laa Ilaaha Illallaahu ykn galata jannataa) isaaf laaffisna karaa laafaa tahe.}

Al-Leeyl: 5-7

Ammas Ergamaan S.A.W akkana jedhan:

((اعملوا فـكـل ميسـر لـما خـلق)) متفـق عـلـيه

(dalagaa (waan Itti ajajamtan) namni hundi waan uumameeftu isaaf laaffifamtuudha) Bukhaarii fi Muslim

SUNNAA FI BIDA'AA

G1. Amantii keeysatti Bid'aa gaariin ni jirtii?

D1. Amantii keeysatti bid'aa gaariin him jirtu.

Ragaan jecha Allaahaa ol taheeti:

[آلِيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِيْنَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيَتُ لَكُمْ

إِلَّا سَلَّمَ دِيَنَا]

{Arraantanaan keeysatti amantii teeysan isiniif
guuteetin jira, qananii tiyyas isinirratti guutee jira,
amantii Islaamaa isiniif jaaladhee jira.} Al-Maa'idaa: 3

Ammas Rasuulli S.A.W akkana jedhan:

وَكُلَّ بَدْعَةٍ ضَلَالٌ، وَكُلُّ ضَلَالٍ فِي النَّارِ) رواه أَحْمَد

(cufti bid'aa jallina, cufti jallinaa Azaaba keeystti
tahaadha.)

Ahmadtu gabaase

G2. Bid'aan amantii keeysatti maali?

D2. Bid'aan amantii keeysatti: waan haarawa ida'uu ykn
amantii keeysaa irrisuudha.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti yeroo bid'aa mushrikoota
komatu akkana je'e:

[أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءٌ تُؤْمِنُوا لَهُمْ مِنَ الَّذِينَ مَا لَمْ يَأْدَنْ بِهِ اللَّهُ]

{sa isaaniif qindiitu jiraa (Rabbii achitti) kan isaaniif
karaa godhu amantirraa waan Rabbiin itti hin ajajin.}

Ash-Shuuraa: 21

Ammas Rasuulli S.A.W. akkana je'e:

(من أحدث في أمرنا هذا ما ليس منه فهو رد) [أي غير مقبول] (متفق عليه)

(Inni amantii teenya keeysatti waan isiirraa hin tahn baasee (uumee) wanni sun isarratti deeffamaadha (irraa hin qeebalamu).)

Bukhaarii fi Muslim.

G3. Islaama keeysatti sunnaan gaarii godhuun ni jiraa?

D3. Ee ni jira Islaama keeysatti karaa gaariin.

Ragaan jecha Ergamaa Rabbiiti S.A.W:

(من سن في الإسلام سنة حسنة فله أجراها وأجر من عمل بها من بعده ،
من غير أن ينقص من أجراهم شيء) (رواه البخاري

(namni Islaama keeysatti sunnaa gaarii (karaa gaarii) takka karaa godhe, galanni isii, Isaaf tahaadha, galanni nama isa booda itti dalageetis isaaf tahaadha, kan galata isaaniirraa wanni takka hin irrifamne.)

Bukhaariitu gabaase.

G4. Muslimoonni yoom Tumsa argatan?

D4. Muslimoonni kan tumsa argatan yeroo gama Kitaaba Rabbii isaanii deebi'anii itti dalaganii fii sunnaa Nabii Isaanii S.A.W qabatan, ammallee yeroo towhiida

facaasanii fii shirkiraa fagaatani, akkaataan shirkii walhabuu wajjiin, akkasumas yeroo adawwii isaniitiif waan danda'an qophaawani.

Ragaan jecha Rabbii ol taheeti.

[وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفُنَّهُمْ
فِي الْأَرْضِ كَمَا أَسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكَّنَنَّ لَهُمْ
دِينَهُمُ الَّذِي أَرَتَصَنِي لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ حَوْفِهِمْ أَمْنًا
يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا]

{Allaahaan beellama godhee jira isinirraa warra amanee fii warra dalagaa gaarii dalaguuf, akka lafa keeysatti isaan bakka buusu akkuma warra isaan duraa bakka buusetti ammas isaniiif mijjeysa amantii isaanii, kan inni isaaniif jaalatu san. Ammallee isaaniif jijira eega soda isaanitii nagayatti, isaan na gabbaran, natti waan takkallee hin qindeeysan.} An-Nuur: 55